

Grijze zeehond (*Halichoerus grypus*) H1364

1. Status:

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994).

2. Kenschets

De grijze zeehond is voor Nederland 'terug van weggeweest'. Hij verdween uit de Nederlandse wateren in de Middeleeuwen, maar heeft in de loop van vorige eeuw de westelijke Waddenzee weer veroverd. Bij de grijze zeehond valt het verschil tussen mannetjes en vrouwtjes op. De mannetjes zijn tot 2,5 m lang en wegen 170 tot 350 kg; de vrouwtjes zijn maximaal net boven de twee meter lang en wegen 120 tot 220 kg. Grijze zeehonden hebben een langere snuit dan de gewone zeehonden. De jongen worden geboren met een dikke witte vacht, die ze twee weken na de geboorte verliezen. In die eerste twee weken kunnen de jonge grijze zeehonden niet zwemmen.

Relatief belang binnen Europa: aanzienlijk

De grijze zeehond komt voor langs de oostelijke en westelijke kusten van de Atlantische oceaan. Er worden drie grote metapopulaties onderscheiden: één in het westen, aan de Canadese kust, één in het oostelijke deel van de Atlantische Oceaan en een kleine in de Oostzee. De Nederlandse dieren horen bij de oostelijke metapopulatie die reikt van IJsland, Noorwegen en de Witte Zee in het noorden tot Bretagne in het zuiden. De grootste kolonies van deze populatie leven bij IJsland, de Faeröer eilanden, Noorwegen, langs de noordwestkust van Schotland en bij Moermansk in Rusland. In de Europese Unie leven ruim 100.000 grijze zeehonden. In 2001 verbleef daarvan 0,4 % in Nederland.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: In Nederland verblijven nu (in 2006) circa 2000 grijze zeehonden. Ze worden vooral in het westelijk deel van de Waddenzee en in de Voordelta op de zandbanken gezien. Kennis over de soort uit andere gebieden maakt het waarschijnlijk dat hun leefgebied een groot deel van de Noordzee bestrijkt. Zichtwaarnemingen van zeehonden op zee zijn zeldzaam omdat ze daar kans zien zich snel 'onzichtbaar' te maken door te duiken.

Interessant zijn waarnemingen van het gedrag van grijze zeehonden op de stranden van de Waddeneilanden, en langs de Noord-Hollandse kust. Waarschijnlijk worden de aantallen van deze soort onderschat omdat kleine groepen grijze zeehonden tussen grote groepen van gewone zeehonden in kunnen liggen, waarbij vooral de jongere dieren dan moeilijk kunnen worden onderscheiden. Grijze zeehonden die in andere gebieden via zenders werden gevolgd, verplaatsten zich soms over enkele honderden kilometers. In principe kunnen de zeehonden zich dus over het gehele Nederlands Continentaal Plat (NCP) van de zee verplaatsen. Er zijn nog geen migratiegegevens van dieren uit de Nederlandse kolonies bekend.

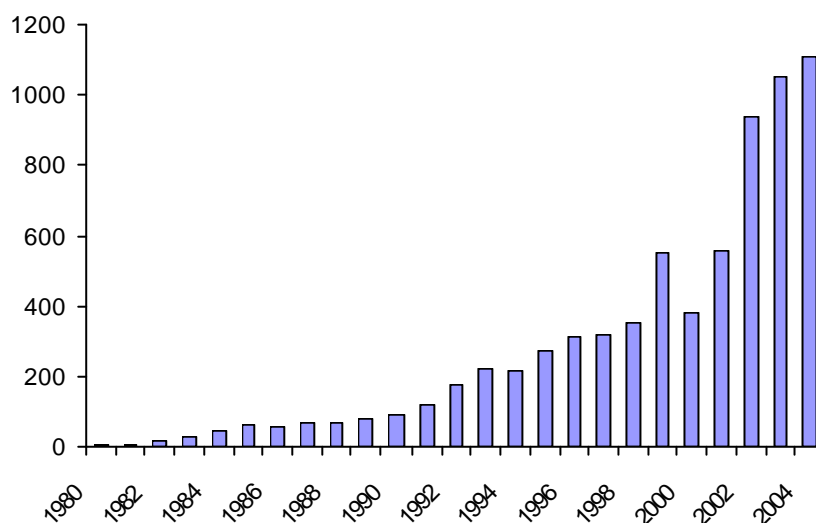
Huidig voorkomen en Natura 2000: De Nederlandse grijze zeehonden verblijven vooral op hoge zandplaten in het westen van de Waddenzee (001) zoals de Richel (ten oosten van Vlieland) en de Vliehors (westkant van Vlieland). In Noordzeekustzone (007) zijn de zandplaten Engelschhoek (in het zeegat tussen Vlieland en Terschelling) en Noorderhaaks (ten zuidwesten van Texel) van belang voor de grijze zeehond. De meeste jongen worden op de Richel geboren. Op de Vliehors en Noorderhaaks worden slechts enkele jongen geboren. Al deze ligplaatsen zijn niet ideaal voor de voortplanting van de grijze zeehonden omdat ze, zeker bij slecht weer, kunnen worden overstroomd. In de zomer, na de voortplantingsperiode, verspreiden de zeehonden zich enigszins. De grijze zeehond heeft zich in de laatste jaren gevestigd in het Deltagebied, waar nu circa 200 exemplaren voorkomen, voornamelijk in Voordelta (113). Daar is recent ook voortplanting vastgesteld, namelijk op de Bollen van de Ooster.

nr	Natura 2000 gebied	Bijdrage
1	Waddenzee	>15%
7	Noordzeekustzone	2-15%
113	Voordelta	2-15%

Voorkomen grijze zeehond in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: Archeologische vondsten tonen aan dat tot in de Middeleeuwen grijze zeehonden in het Waddengebied algemeen waren. De soort was toen in de Noordzee waarschijnlijk algemener dan de gewone zeehond. In de Middeleeuwen werd ze in de Waddenzee door de mens uitgeroeid. Vanaf 1950 werden heel af en toe grijze zeehonden in de westelijke Waddenzee aangetroffen. Het aantal groeit sinds de soort in Groot-Brittannië beter wordt beschermd. Waarnemingen vanaf 1980 gedurende de periode dat de dieren verharren laten zien dat de kolonie in Nederland gemiddeld 20% per jaar groeide tot ruim 1.000 dieren in 2004. Deze groeisnelheid is ongeveer anderhalve keer de biologische maximaal haalbare voortplantingssnelheid en kan alleen verklaard worden door toestroom van dieren uit andere gebieden, namelijk vanaf de Britse eilanden (met name de Farne eilanden). Naar verwachting zal naarmate de populatie de draagkracht van het gebied bereikt deze 'influx' voor de instandhouding van de Nederlandse kolonies steeds minder belangrijk worden. In tegenstelling tot de gewone zeehonden, zijn de grijze zeehonden niet of bijna niet getroffen door het zeehonden-virus.

Aantal grijze zeehonden waargenomen in het westelijk Wadden gebied gedurende de verharingsperiode (maart/april)

Recente ontwikkelingen: Over de periode 1994-2004 is de populatiegroei van de grijze zeehond in ons land gestaag doorgestaan.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Het verspreidingsgebied van (populaties van) de soort heeft zich sinds de jaren 1980 uitgebreid naar het Waddengebied. Sinds kort heeft zich ook een populatie gevestigd in het Deltagebied.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig

De populatie van de grijze zeehond groeit vooralsnog gestaag en wordt als duurzaam beschouwd, hoewel de aanwas deels afhankelijk is van migratie uit het buitenland.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig

Veel in principe voor zeehonden geschikte ligplaatsen op de eilanden en de vaste wal worden momenteel niet gebruikt, omdat er te veel verstoring optreedt. De hoge zandbanken die de dieren nu liever opzoeken voor het jongen, worden regelmatig overspoeld waarbij een aantal jongen sterven. Het is onduidelijk of het huidige leefgebied geschikt genoeg is voor een duurzame populatie als er geen immigratie meer zou optreden. Vooral nog ontbreekt nadere kennis over het aquatische leefgebied van de grijze zeehond.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

Gezien de snelle groei van de kolonie grijze zeehonden kan men aannemen dat de draagkracht van de Waddenzee de populatiegrootte en groei nog niet belemmert. Het is echter onbekend of en, zo ja, hoever de populatie kan doorgroeien. Voor een deel kan de aanwas worden toegekend aan migratie vanuit Schotland. Hoe groot het aandeel van deze instroom is, en of de kolonie zichzelf kan handhaven zonder deze migratie, is onbekend. Pas als meer bekend wordt over hoe de grijze zeehond op zee leeft, kan bij de inschattingen van perspectieven rekening worden gehouden met effecten die daar spelen.

Definitie gunstige staat van instandhouding: De huidige aantalsontwikkeling bij de grijze zeehond wordt als gunstig beoordeeld zolang de immigratie aanhoudt. Wat het leefgebied betreft dienen ten minste vijf locaties voor het opgroeien van de jongen gunstige omstandigheden te bieden en genoeg rust, pas dan kan het leefgebied als gunstig worden beschouwd.

Oordeel: matig ongunstig

Staat van instandhouding		
Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	matig ongunstig	gunstig
Leefgebied	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomst-perspectief	matig ongunstig	gunstig
Beoordeling Svl	matig ongunstig	matig ongunstig

5. Bronnen

- Berrevoets, C.M., R.C.W. Strucker, P.L. Meininger, F.A. Arts & S. Lilipaly, 2005. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2003/2004. RIKZ-rapport 2005.011.
- Jong, G.D.C. de, S.M.J.M. Brasseur & P.J.H. Reijnders, 1997. Grey seal *Halichoerus grypus*. In: P.J. H. Reijnders, G. Verriopoulos & S.M.J.M. Brasseur. Status of Pinnipeds relevant to the European Union. IBN Scientific Contributions 8: 58-75. DLO Institute for Forestry and Nature Research (IBN-DLO), Wageningen.